

فصل ٥

معدن

۵- معدن

مقدمه:

آمارگیری و انتشار مستمر آمار فعالیتهای مربوط به معدن از سال ۱۳۳۳ توسط وزارت صنایع و معادن وقت آغاز شد. این آمارها هر سال همزمان با انتشار نشریه آمار فعالیتهای صنعتی، ضمیمه نشریه مزبور به چاپ رسیده است. از سال ۱۳۳۹ با افزایش حجم آمارهای تهیه شده در زمینه فعالیتهای مربوط به معدن آمارهای مزبور در نشریه‌ای مستقل تحت عنوان آمار فعالیتهای معدنی ایران منتشر گردید. اولین سرشماری از معدن در آذرماه سال ۱۳۴۲ توسط وزارت اقتصاد وقت انجام گرفت. طی سالهای ۱۳۴۲ تا ۱۳۵۳ دفتر آمار وزارت اقتصاد با استفاده از اطلاعات دفاتر مناطق کشور، هر ساله آماری از فعالیتهای معدن کشور جمع‌آوری و منتشر کرد. در سال ۱۳۵۳ اولین سرشماری از معدن متشکل کشور با همکاری مرکز آمار ایران و وزارت صنایع و معادن وقت انجام گرفت. از سال ۱۳۵۳ تا سال ۱۳۵۷ مرکز آمار ایران بطور سالانه بخشی از معدن کشور را تحت عنوان معدن منتخب مورد آمارگیری قرار داد و نتایج حاصل را در نشریات جداگانه منتشر نمود.

از سال ۱۳۵۷ تا سال ۱۳۶۳ به دلیل عدم اجرای طرحهای آماری و نیز فراهم نبودن آمارهای ثبتی جامع، این بخش از فعالیتهای اقتصادی دچار خلاء آماری شد. در سالهای ۱۳۶۴ و ۱۳۶۵ مرکز آمار ایران به آمارگیری از معدن تحت پوشش مدیریت بخش عمومی اقدام کرد و در سال ۱۳۶۶ با توجه به نیاز روزافزون کشور به آمار جامع از بخش معدن، سومین سرشماری از معدن کشور را به مرحله اجرا درآورد. از سال ۱۳۶۷ تا سال ۱۳۸۵ به استثنای سال های ۱۳۷۰ و ۱۳۸۳ آمارگیری از معدن کشور بطور سالانه انجام گرفته است.

در این فصل برای طبقه‌بندی فعالیتهای بخش معدن، از ویرایش سوم طبقه‌بندی فعالیتهای اقتصادی (I.S.I.C) استفاده شده است و اطلاعات مربوط به نتایج آمارگیری از معدن فعال استان ارائه شده است.

تعاریف و مفاهیم بکار رفته در این فصل به شرح زیر است:

معدن: عبارت است از مجموعه کانسار (ذخیره معدنی که بهره‌برداری از آن اقتصادی می‌باشد) و ماشین‌آلات و تسهیلاتی که به منظور اکتشاف و تجهیز و بهره‌برداری و کانه آرایی از کانسار ایجاد شده است.

معدن در حال بهره برداری: معدنی است که دارای مجوز بهره‌برداری از وزارت صنایع و معادن (برای معدن غیر از شن و ماسه) یا شهرداری ها یا فرمانداری ها (برای معدن شن و ماسه) می باشد و در سال آمارگیری ، حداقل مدت ۳۰ روز بصورت پیوسته یا ناپیوسته ، مجموعه ای از عملیات استخراج (در پاره ای از موارد همراه با کانه آرایی) ، برای بدست آوردن کانه قابل فروش در آن انجام می شود .

۵- معدن _____ سالنامه آماری استان همدان - ۱۳۸۹

مدیریت خصوصی: مدیریتی است که توسط افراد یا مؤسسات خصوصی اعمال می شود .

مدیریت عمومی: مدیریتی است که توسط وزارتخانه ها، سازمان های دولتی، نهادهای انقلاب اسلامی، بانک ها و شهرداری ها اعمال می شود .

شاغلان: تمامی افرادی هستند که در داخل یا خارج معدن به صورت تمام وقت یا پاره وقت برای معدن کار می کنند . شاغلان از نظر وظیفه ای که به عهده دارند به شاغلان خط تولید (ماهر و ساده) و سایر شاغلان تفکیک می شوند .

شاغلان ماهر خط تولید: کارکنانی هستند که به اعتبار دانش فنی و تجربه ای که کسب کرده اند ، توانایی انجام یک قسمت از کار فنی خط تولید را داشته باشند مانند مهندسان، تکنسین های فنی، استادکاران، سرکارگران، کارگران ماهر، تعمیرکاران و رانندگان .

شاغلان ساده خط تولید: کارکنانی هستند که شغل مورد تصدی آنان در خط تولید نیاز به تعلیم و کسب تجربه ندارد مانند کارگران ساده ، باربران و بارگیران .

سایر شاغلان: کارکنانی هستند که در معدن یا دفتر مرکزی به کارهای اداری ، مالی و خدماتی اشتغال دارند و عموماً کارمند نامیده می شوند .

سالنامه آماری استان همدان - ۱۳۸۹ ————— ۵- معدن

۱-۵- مشخصات عمومی معادن در حال بهره‌برداری بر حسب فعالیت

جبران خدمات مزد و حقوق بگیران (میلیون ریال)	تعداد شاغلان (نفر)	تعداد معادن			سال و فعالیت
		مدیریت خصوصی	مدیریت عمومی	جمع	
۱۳۱۴۸	۱۰۳۰	۱۴۶	۱۱	۱۵۷	۱۳۸۲
۱۰۷۴۹	۶۱۱	۱۰۰	۱۱	۱۱۱	۱۳۸۴
۳۳۹۳۲	۱۰۶۸	۱۱۶	۹	۱۲۵	۱۳۸۵
۳۵۷۴۹	۱۰۱۳	۱۲۵	۶	۱۳۱	۱۳۸۶
۳۱۸۷۵	۹۱۱	۱۱۹	۳	۱۲۲	۱۳۸۷
۳۷۸۰۸	۹۹۷	۱۴۱	۳	۱۴۴	۱۳۸۸
۱۳۰۹۸	۲۳۰	۲	۰	۲	استخراج سنگ آهن
۲۰۵۶۷	۶۱۸	۱۰۸	۳	۱۱۱	استخراج سنگ و شن و ماسه
۱۱۱	۵	۱	۰	۱	شن و ماسه
۵۸۹۴	۱۷۴	۲۷	۰	۲۷	سنگهای تزئینی
۲۳۹۴	۸۶	۲۰	۰	۲۰	سنگ لاشه
۱۰۵۸۱	۲۹۷	۵۰	۳	۵۳	سنگ آهک
۷۶	۴	۱	۰	۱	کائولن، خاک نسوز
۱۴۶۱	۴۹	۸	۰	۸	دولومیت
۵۰	۳	۱	۰	۱	سنگ بنتونیت و گل سرشوی
۴۱۴۳	۱۴۹	۳۱	۰	۳۱	استخراج سایر مواد معدنی
۱۳۶۷	۶۱	۱۶	۰	۱۶	سیلیس
۸۱۸	۲۳	۴	۰	۴	پوکه معدنی
۱۷۰۷	۵۵	۹	۰	۹	فلدسپات
۱۴۲	۵	۱	۰	۱	میکا
۱۱۰	۵	۱	۰	۱	سنگهای قیمتی و نیمه قیمتی

مأخذ- مرکز آمار ایران.

۵- معدن _____ سالنامه آماری استان همدان - ۱۳۸۹

۲-۵- تعداد معادن در حال بهره‌برداری بر حسب فعالیت

سال	جمع	استخراج سنگ آهن	استخراج سرب و روی	استخراج شن و ماسه	استخراج سنگهای تزئینی	استخراج سنگ لاشه	استخراج سنگ آهک	استخراج سنگ بالاست
۱۳۸۴	۱۱۱	۲	۰	۲۹	۱۷	۹	۱۸	۰
۱۳۸۵	۱۲۵	۱	۱	۳۵	۲۱	۲۰	۱۶	۰
۱۳۸۶	۱۳۱	۱	۱	۲۴	۲۲	۲۰	۲۸	۰
۱۳۸۷	۱۲۲	۲	۰	۲	۲۱	۲۰	۴۴	۱
۱۳۸۸	۱۴۴	۲	۰	۱	۲۷	۲۰	۵۳	۰

سال	استخراج خاک صنعتی و گرونا	استخراج کائولن، خاک نسوز	استخراج دولومیت	استخراج ببتونیت و گل سرشوی	استخراج سیلیس
۱۳۸۴	۰	۰	۴	۰	۲۶
۱۳۸۵	۱	۰	۴	۰	۱۹
۱۳۸۶	۰	۰	۶	۰	۲۲
۱۳۸۷	۰	۰	۶	۱	۱۳
۱۳۸۸	۰	۱	۸	۱	۱۶

سال	استخراج پوکه معدنی	استخراج فلدسپات	استخراج میکا	استخراج سنگهای قیمتی و نیمه قیمتی
۱۳۸۴	۰	۶	۰	۰
۱۳۸۵	۱	۶	۰	۰
۱۳۸۶	۱	۶	۰	۰
۱۳۸۷	۴	۷	۰	۱
۱۳۸۸	۴	۹	۱	۱

سالنامه آماری استان همدان - ۱۳۸۹ _____ ۵- معدن

۳-۵- تعداد شاغلان معادن در حال بهره‌برداری بر حسب مهارت و فعالیت

سال و فعالیت	کارکنان خط تولید		جمع
	ماهر	غیرماهر	
..... ۱۳۸۲	۵۴۴	۲۸۹	۱۰۳۰
..... ۱۳۸۴	۳۰۳	۱۸۵	۶۱۱
..... ۱۳۸۵	۳۸۷	۴۴۷	۱۰۶۸
..... ۱۳۸۶	۳۵۹	۴۹۷	۱۰۱۳
..... ۱۳۸۷	۲۹۶	۳۸۳	۹۱۱
..... ۱۳۸۸	۳۳۶	۳۳۵	۸۴۲
..... استخراج سنگ آهن	۱۰۶	۷۱	۲۳۰
..... استخراج سنگ و شن و ماسه	۱۸۲	۲۲۷	۵۰۱
..... شن و ماسه	۱	۳	۴
..... سنگهای تزئینی	۳۷	۸۴	۱۳۸
..... سنگ لاشه	۲۵	۲۸	۶۵
..... سنگ آهک	۱۰۴	۹۲	۲۴۹
..... کائولن، خاک نسوز	۰	۲	۳
..... دولومیت	۱۵	۱۷	۴۰
..... سنگ بنتونیت و گل سرشوی	۰	۱	۲
..... استخراج سایر مواد معدنی	۴۸	۳۷	۱۱۱
..... سیلیس	۱۵	۱۳	۴۰
..... پوکه معدنی	۹	۷	۱۸
..... فلدسپات	۲۱	۱۴	۴۵
..... میکا	۲	۱	۴
..... سنگهای قیمتی و نیمه قیمتی	۱	۲	۴

مأخذ- مرکز آمار ایران.

۵- معادن _____ سالنامه آماری استان همدان - ۱۳۸۹

۴- مقدار و ارزش تولید مواد معدنی معادن در حال بهره‌برداری بر حسب فعالیت

ارزش (میلیون ریال)		مقدار				فعالیت
۱۳۸۸	۱۳۸۷	۱۳۸۸		۱۳۸۷		
		(متر مکعب)	تن	(متر مکعب)	تن	
۲۴۷۹۶۶	۲۱۱۶۴۶	۱۱۵۰۴۴	۴۹۵۹۹۸۴	۱۶۰۵۰۰	۵۶۸۸۳۱۴	جمع
۸۹۳۲۳	۶۸۰۵۳		۲۸۲۱۹۰		۲۱۶۸۳۴	استخراج سنگ آهن
۱۳۹۰۷۲	۱۲۱۹۵۱	۸۵۰۰	۴۵۲۶۵۰۱	۱۰۰۵۰۰	۵۳۱۶۹۸۰	استخراج سنگ و شن و ماسه .
۳۴۰	۵۳۰	۸۵۰۰	۰	۲۰۵۰۰		شن و ماسه
۲۱۸۰۲	۳۰۶۴۹		۶۶۵۶۵		۹۴۳۷۲	سنگهای تزئینی
۸۱۵۵	۴۸۷۹		۲۲۰۴۹۶		۱۵۹۳۶۱	سنگ لاشه
۱۰۱۴۱۳	۷۹۰۰۷		۴۰۸۱۱۴۷		۴۹۶۰۲۴۷	سنگ آهک
۰	۲۴۰۰	۰		۸۰۰۰۰		سنگ بالاست
۴۵۷	۰		۳۰۴۴		۰	کائولن، خاک نسوز
۶۳۳۷	۳۹۲۶		۱۴۸۱۴۷		۹۶۰۰۰	دولومیت
۵۶۸	۵۶۰		۷۱۰۳		۷۰۰۰	بتونیت
۱۹۵۷۲	۲۱۶۴۳	۱۰۶۵۴۴	۱۵۱۲۹۳	۶۰۰۰۰	۱۵۴۵۰۰	استخراج مواد معدنی
۴۱۹۸	۴۷۱۳		۲۴۵۵۶		۳۱۵۰۰	سیلیس
۳۸۶۶	۲۱۰۰	۱۰۶۵۴۴		۶۰۰۰۰		پوکه معدنی
۱۰۲۶۴	۱۲۸۳۰		۱۱۹۶۳۴		۱۲۲۰۰۰	فلدسپات
۱۰۱۵	۰		۴۰۵۹		۰	میکا
۲۲۸	۲۰۰۰		۳۰۴۴		۱۰۰۰	سنگهای قیمتی و نیمه قیمتی

مأخذ- مرکز آمار ایران.

سالنامه آماری استان همدان - ۱۳۸۹ ————— ۵- معدن

۵-۵ ارزش افزوده، ارزش پرداختیها و دریافتیهای معادن در حال بهره‌برداری بر حسب فعالیت

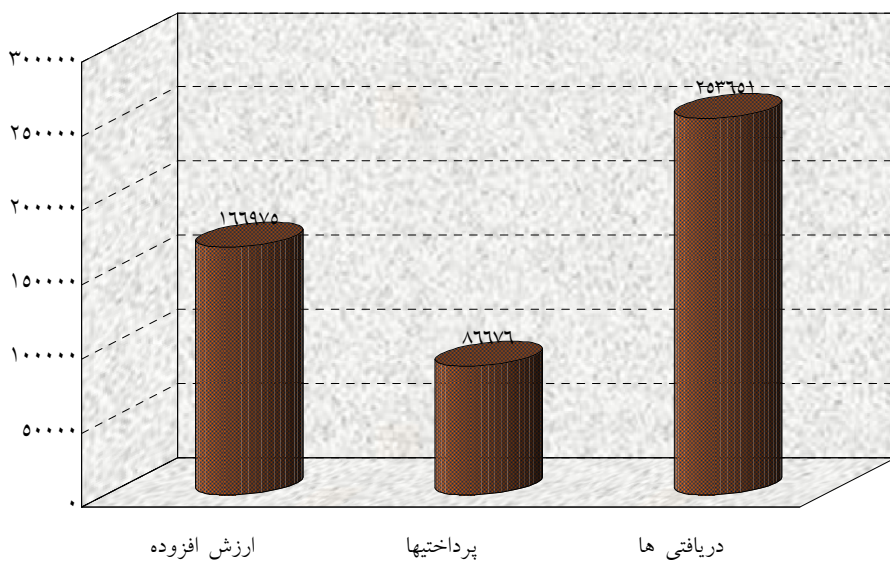
(میلیون ریال)

دریافتیها (ستانده‌ها)	پرداختیها (داده‌ها)	ارزش افزوده	سال و فعالیت
۸۳۲۵۵	۱۵۷۷۵	۶۷۴۸۰ ۱۳۸۲
۷۹۳۱۹	۱۷۷۹۷	۶۱۵۲۲ ۱۳۸۴
۲۳۶۵۱۷	۹۲۹۶۸	۱۴۳۵۴۹ ۱۳۸۵
۲۷۷۷۸۰	۹۴۲۷۷	۱۸۳۵۰۳ ۱۳۸۶
۲۱۳۴۴۷	۷۴۰۳۰	۱۳۹۴۱۷ ۱۳۸۷
۲۵۳۶۵۱	۸۶۶۷۶	۱۶۶۹۷۵ ۱۳۸۸
۹۰۲۸۷	۵۷۲۳۲	۳۳۰۵۵ استخراج سنگ آهن
۱۴۲۸۴۴	۲۳۳۸۵	۱۱۹۴۵۹ استخراج سنگ و شن و ماسه
۳۵۳	۱۷	۳۳۵ شن و ماسه
۲۲۷۳۰	۳۲۵۳	۱۹۴۷۷ سنگهای تزئینی
۸۹۳۶	۱۷۶۶	۷۱۷۰ سنگ لاشه
۱۰۳۲۲۶	۱۵۸۱۸	۸۷۴۰۷ سنگ آهک
۴۵۷	۱۰۱	۳۵۶ کائولن، خاک نسوز
۶۵۶۹	۲۱۶۶	۴۴۰۳ دولومیت
۵۷۴	۲۶۴	۳۱۰ سنگ بنتونیت و گل سرشوی
۲۰۵۲۰	۶۰۵۹	۱۴۴۶۱ استخراج سایر مواد معدنی
۴۶۱۷	۱۰۶۱	۳۵۵۶ سیلیس
۴۰۵۸	۱۳۴۳	۲۷۱۴ پوکه معدنی
۱۰۶۰۳	۳۵۴۷	۷۰۵۶ فلدسپات
۱۰۱۵	۳۹	۹۷۶ میکا
۲۲۸	۶۹	۱۶۰ سنگهای قیمتی و نیمه قیمتی

مأخذ- مرکز آمار ایران.

نمودار ۱-۵- ارزش افزوده و ارزش پرداختیها و دریافتیهای معدن
در حال بهره‌برداری: ۱۳۸۸

(میلیون ریال)

منبع: جدول ۵-۵

سالنامه آماری استان همدان - ۱۳۸۹ ————— ۵- معدن

۶- ۵- سرمایه‌گذاری معادن در حال بهره‌برداری بر حسب فعالیت و نوع اموال سرمایه‌ای

(میلیون یال)

وسایل نقلیه	ماشین‌آلات، ابزار و وسایل کار بادوام و تجهیزات اداری	جمع	شهرستان و فعالیت
۶۴۳	۶۳۸۵	۷۸۰۷ ۱۳۸۲
۲۳۳	۸۶۹۰	۹۸۲۹ ۱۳۸۴
۲۸۳۶	۴۰۹۸۷	۴۷۹۱۲ ۱۳۸۵
۲۰۷۰	۳۴۷۸۷	۳۸۸۷۹ ۱۳۸۶
۱۸۲۶	۵۳۲۶۰	۵۸۲۵۹ ۱۳۸۷
۱۹۱۵	۳۲۷۰۲	۳۷۲۹۸ ۱۳۸۸
۹۲	۱۷۷۳	۲۲۵۳ استخراج سنگ آهن
۱۲۰۹	۲۶۳۸۴	۲۹۲۴۲ استخراج سنگ و شن و ماسه
۴	۱۰	۱۴ شن و ماسه
۴۶۶	۹۰۲۴	۹۷۶۸ سنگهای تزئینی
-۲۰۲	۷۹	۶۵ سنگ لاشه
۷۵۸	۱۲۸۲۹	۱۴۶۰۲ سنگ آهک
۵۴	۱	۷۴ کائولن، خاک نسوز
۱۲۹	۴۴۴۳	۴۷۱۰ دولومیت
۰	۰	۱۰ سنگ بتونیت و گل سرشوی
۶۷۴	۴۵۴۲	۵۸۰۴ استخراج سایر مواد معدنی
۳۳۹	۱۶۰۸	۲۱۵۸ سیلیس
۰	۱۸۸	۳۸۷ پوکه معدنی
۳۲۵	۲۷۱۶	۳۲۱۹ فلدسپات
۲	۱۰	۱۲ میکا
۸	۲۰	۲۸ سنگهای قیمتی و نیمه قیمتی

۵- معدن _____ سالنامه آماری استان همدان - ۱۳۸۹

۶- ۵- سرمایه‌گذاری معادن در حال بهره‌برداری بر حسب فعالیت و نوع اموال سرمایه‌ای (دنباله)

(میلیون ریال)

سایر	توسعه و اکتشاف	راه اختصاصی	ساختمان و زمین	شهرستان و فعالیت
۶	۵۹	۱۸۳	۵۳۲ ۱۳۸۲
۳۸	۰	۱۷۹	۶۸۹ ۱۳۸۴
۱۸۸۹	۱۲۵	۴۴۱	۱۶۳۳ ۱۳۸۵
۱۸۶	۵۰۰	۸۸۴	(۱)۴۵۲ ۱۳۸۶
۳۰	۲۶۰	۱۳۲۸	(۱)۱۵۵۶ ۱۳۸۷
۴۷	۵۴۱	۹۹۷	(۱)۱۰۳۷ ۱۳۸۸
۰	۰	۰	۳۸۸ استخراج سنگ آهن
۴۷	۴۵۰	۷۰۴	۴۴۶ استخراج سنگ و شن و ماسه
۰	۰	۰	۰ شن و ماسه
۰	۴۶	۹۶	۱۳۶ سنگهای تزئینی
۰	۰	۱۵۷	۳۰ سنگ لاشه
۳۱	۳۷۵	۳۴۹	۲۵۹ سنگ آهک
۰	۸	۱۰	۰ کائولن، خاک نسوز
۱۵	۲۰	۸۱	۲۰ دولومیت
۰	۰	۱۰	۰ سنگ بنتونیت و گل سرشوی
۰	۹۱	۲۹۳	۲۰۳ استخراج سایر مواد معدنی
۰	۹۱	۹۴	۲۵ سیلیس
۰	۰	۱۲۳	۷۶ پوکه معدنی
۰	۰	۷۶	۱۰۱ فلدسپات
۰	۰	۰	۰ میکا
۰	۰	۰	۰ سنگهای قیمتی و نیمه قیمتی

(۱) از سال ۱۳۸۶ به بعد رقم مورد اشاره شامل ارزش سرمایه‌گذاری زمین نمی‌باشد.

مأخذ- مرکز آمار ایران.

سالنامه آماری استان همدان - ۱۳۸۹ ————— ۵- معدن

۷-۵- مشخصات عمومی شرکتهای تعاونی معدنی فعال

سرمایه (هزار ریال)	شاغلان	عضو	تعداد	شرح
۴۴۳۰۰۰	۱۱۷	۱۰۱	۷ ۱۳۸۲
۶۷۴۷۵۰	۱۳۸	۱۲۳	۱۰ ۱۳۸۵
۶۸۶۷۵۰	۱۴۷	۱۳۱	۱۱ ۱۳۸۶
۶۸۶۷۵۰	۱۴۷	۱۳۱	۱۱ ۱۳۸۷
۶۸۴۲۰۰	۱۴۴	۱۲۹	۱۰ ۱۳۸۸
۲۲۲۱۷۵۰	۱۰۵	۷۶	۹ ۱۳۸۹
۰	۰	۰	۰ اسدآباد
۳۲۵۵۰	۱۴	۷	۱ بهار
۰	۰	۰	۰ تویسرکان
۰	۰	۰	۰ رزن
۰	۰	۰	۰ فامنین
۰	۰	۰	۰ کیودرآهنگ
۱۲۰۰۰	۲۵	۱۲	۱ ملایر
۱۰۵۰۰	۷	۷	۱ نهاوند
۲۱۷۲۷۰۰	۵۹	۵۰	۶ همدان

مأخذ- اداره کل تعاون، کار و رفاه اجتماعی استان.